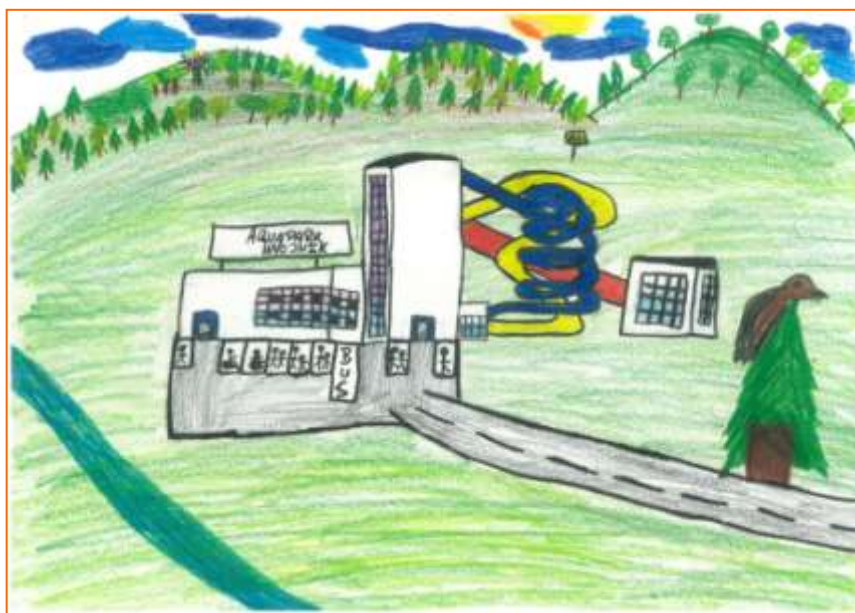

MAS POBESKYDÍ, z. s.

Katalog inspirací a dobré praxe

I. Hospodářství

duben 2016

OBSAH

Obsah.....	2
Úvod	3
1 LETS - místní výměnný obchodní systém	4
2 Místní produkty pro místní obyvatele	7
3 regenerace a revitalizace bownfields	10
4 Inspirace pro zemědělce.....	11
5 Finanční nástroje na místní a regionální úrovni.....	12

ÚVOD

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou „Katalog inspirací a dobré praxe“ s podnázvem „Hospodářství“. Tento katalog je určen zejména pro potřeby těch, kteří se pohybují ve sféře regionálního či místního rozvoje, ale také pro všechny aktivní občany se snahou zlepšit životní podmínky své obce, regionu apod. Uvedené příklady dobré praxe se týkají, zejména specifického typu místní výměnné ekonomiky tzv LET´s systémů, místních produktů, regenerace a revitalizace brownfields, či inspirativních projektů ze zemědělství.

Hlavním cílem katalogu je inspirovat co nejširší okruh čtenářů, neboť věříme, že každý člověk může svým způsobem dopomoci k zlepšení životních podmínek ve svém okolí.

1 LETS - MÍSTNÍ VÝMĚNNÝ OBCHODNÍ SYSTÉM

Zkratka LETS je akronym anglických slov „Local Exchange Trading System“, kterou lze přeložit jako „místní výměnný obchodní systém“. Tento systém je založen na myšlence zbavení se závislosti na národní měně, která podléhá řadě neduhů – např. výkyvům v rámci kurzu k jiné měně, výkyvům způsobeným inflací a deflací, atd. Nejvíce problematický je pak odliv kapitálu směrem do růstových center. Národní měna zároveň nedokáže ohodnotit řadu procesů probíhajících na úrovni místní komunity. Místní komunita totiž často disponuje vnitřním potenciálem pro vytváření nových hodnot, které však mají malou šanci uspět v podmínkách tržní ekonomiky. Systémy místních výměnných obchodů umožňují obejít tyto nedostatky tržní ekonomiky způsobené národní měnou, zabránit odlivu kapitálu z komunity a aktivizovat místní k větší participaci na životě v obci.

V LETS se obvykle objevuje alternativní měna, která se využívá při směně statků a služeb v rámci komunity, někdy pak tato měna má pouze elektronickou podobu v podobě kreditů umístěných ve veřejně dostupné databázi. Pro fungování těchto systémů je klíčová důvěra mezi zapojenými aktéry. Mezi přední výhody LETS patří to, že de facto nelze měnu dlouhodobě akumulovat – nedochází tedy ke koncentraci měny v rukou omezeného počtu lidí. Systém bývá nastaven tak, aby měna co nejvíce podporovala výměnu mezi zapojenými členy – pokud zapojený aktér měnu nevyužívá, tak dochází k ztrátě její hodnoty – například po třech měsících co není kredit utracen, tak ztratí 2,5% své hodnoty. Některé systémy pak tyto poplatky využívají pro dobročinné účely. Není náhodou, že takovéto systémy nahrazující národní měnu se objevují zejména v období ekonomického útlumu, kdy se nedostatky oficiální měny projevují v zesílené podobě. LETS však mají své opodstatnění i období, kdy ekonomika vzkvétá a to zejména pro lidi, kteří mají z nějakého důvodu problém se zapojit do normálního pracovního procesu (dlouhodobě nezaměstnané, občany na rodičovské dovolené, handicapované, seniory, marginalizované etnické skupiny atd.). Vedle zvyšování zaměstnanosti a snižování závislosti na globální ekonomice mají LETS ještě jednu významnou dimenzi a to sociální – obchodování mezi lidmi na místní úrovni podporuje sociální vztahy a zvyšuje se sounáležitost s místem bydliště. Při aplikaci LETS vzniká na místní úrovni alternativní ekonomika, ve které není primární zisk, ale rozvoj území a podpora místních obyvatel.

HISTORICKÉ PŘÍKLADY LETS

EXPERIMENT VE WÖRGLU

V průběhu Velké ekonomické krize 30. let minulého století se v rakouském městě Wörgl rozhodli zavést místní měnu, která se během jediného roku stala natolik úspěšnou, že se tato událost stala součástí učebnic o ekonomii a je známá jako „experiment ve Wörglu“ nebo také jako „zázrak ve Wörglu“. Tento experiment spočíval v označování bankovek kolkem, který časově omezoval jejich platnost. Cílem tohoto opatření bylo podpořit výměnu peněz za zboží a tím i místní ekonomiky, neboť zdejší nezaměstnanost dosahovala až 35%. Experiment započal v roce 1932 a fungoval pouze rok, neboť byl zvenčí ukončen centrální bankou Rakouska. Místní měna byla natolik úspěšná, že začala vytlačovat oficiální měnu a centrální banka se začala obávat inflace a stěží předvídatelných důsledků rozšíření této měny. Za rok fungování této měny se podařilo zajistit prakticky plnou zaměstnanost, zvýšení odvodu daní do obecního rozpočtu a navýšit investice do infrastruktury. Odhaduje se, že tato místní měna kolovala mezi občany Wörglu až 14x rychleji, než oficiální platidlo.

www.lietaer.com/2010/03/the-worgl-experiment

WÄRA

Experiment ve Wörglu byl inspirován obdobným projektem v německé obci Schwanenkirchen. Ekonomika této obce byla závislá na černouhelném dolu, který se nacházel nedaleko obce, protože zaměstnával nemalou část občanů obce. V souvislosti s ekonomickou depresí ve 30. letech však důl zkrachoval. Jeden z místních občanů důl koupil a zaměstnal místní horníky s tím, že jim bude vyplácet většinu mzdy v měně Wära, kterou předtím navrhlo hnutí Freiwirtschaft. Vzhledem k tomu, že horníci prakticky neměli žádné jiné peníze, tak byli místní obchodníci nuceni akceptovat měnu Wära jako rovnocenné platidlo k oficiální měně. Do tohoto systému se rychle začali zapojovat podniky z okolních obcí, dokud nebyla měna Wära zakázána centrální bankou Německa, což vedlo k opětovnému krachu dolu.

PŘÍKLADY LETS ZE ZAHRANIČÍ

ITHACKÉ HODINY

Tento systém fungující od roku 1991 je považován za nejstarší a největší v USA, přičemž jeho úspěch inspiroval ke vzniku řady obdobných systémů po celých Spojených státech – následovníky lze nalézt např. ve Wisconsinu a Oregonu. Jednotkou měny je hour tedy v překladu „hodina“, která svou hodnotou odpovídá hodině práce. Tento systém je postaven na existenci pravidelně vydávaných novin s inzercí, které slouží pro zviditelnění nabídky a poptávky zboží a služeb. Do systému se člověk zapojí poté, co v těchto novinách zveřejní svou první inzerci – za tu dostane 4 hodiny této měny. Pokud zůstane aktivní po následujících 8 měsících, jako symbolickou odměnu získá další 2 hodiny. Hodiny lze získat také bezúročnou půjčkou (vydávanou oproti zástavě). Přibližně 10% vydané měny je darováno neziskovým organizacím jako forma jejich podpory. „In God we trust“ (překlad „Věříme v Boha“) píše se na amerických bankovkách – v Ithace tento výrok upravili, aby vystihoval podstatu LETS. „In Ithaca we trust“ (překlad „Věříme v Ithacu“) honosí se bankovky místní měny v Ithace.

www.ithacahours.com

CHIEMGAUER

Tato měna existuje od roku 2003 v okolí bavorského města Prien am Chiemsee. Na této místní měně je zajímavé, že původně nebyla založena jako alternativní platidlo. Místní učitel tuto měnu vytvořil, aby svým žákům demonstroval, jak fungují peníze a proto se svými žáky navrhl podobu měny a stanovili, že 1 chiemgauer je roven jednomu euru. Do projektu se zapojilo několik ochotných obchodníků, nicméně měna si získala takovou oblibu, že se do ní začali zapojovat i další obchodníci a občané města. Vznik této alternativní měny byl tedy neplánovaný a podnět daný školním projektem byl přijat komunitou samovolně za vlastní. Bylo spočítáno, že chiemgauer koluje 2,5x rychleji než euro a do roku 2011 se pomocí něho podařilo vydělat 100 000 eur pro neziskové organizace – při registraci do systému se totiž část směněných eur na chiegauery věnuje na dobročinné účely.

www.chiemgauer.info

BERKSHARES

Berkshares je měna používaná v regionu Berkshire v americkém Massachusetts. Měna začala platit v roce 2006 a jejím hlavním cílem bylo udržet peníze v regionu. Do systému je zapojeno 5 místních bank, které mění dolary za lokální měnu v kurzu 95:100. Obchodníci zapojení do systému jsou viditelně označeni nálepkou na dveřích a jsou zaznamenáni na mapě na internetových stránkách – toto opatření napomáhá zákazníkům vyhledat obchody, které jsou zapojené do tohoto systému podporujícího místní ekonomiku. Tuto měnu akceptuje přes 350 obchodníků.

www.berkshares.org

ŽIVEC

Od dubna 2014 začíná vznikat na Slovensku alternativní měna Živec, která bude platit nezávisle na sobě ve dvou městech. V Bratislavě bude možno používat Bratislavský živec a ve Zvolene pak Zvolenský živec. Živce lze směnit v poměru 1:1 k euru a platit s nimi v obchodech označených nálepkou. Platnost Živce je jeden rok, tak aby byla podpořena směna měny za výrobky, jak bylo popsáno výše. V plánu je vznik mikroúvěrů pro podnikatele a spolky.

www.zivica.sk

PŘÍKLADY LETS Z ČR

TNE – „TVRDŠÍ NEŽ EURO“

Tato obdoba LETS začala fungovat v roce 2013 na Šluknovsku. Jedná se o skleničku s víčkem určenou například pro zavařeniny. Systém je podobný jako u vratných lahví, při výměně platíte pouze za její obsah. Cílem je skrze tuto skleničku podporovat povědomí o místních produktech jako je med, zapékané čaje, džemy a marmelády, atd. Tato sklenička zároveň slouží jako garance původu produktu, zákazník tedy skrze skleničku pozná, že výrobek pochází ze Šluknovska a jím utracené peníze se tedy vrátí zpět do regionu. Sklenička má cenu 30 Kč. Tuto měnu řídí Centrum regionální synergie, které se sdružuje kolem kanceláře MAS Šluknovsko.

www.lokalni-ekonomika.cz/tne/lokalni-mena-tne.html

JOŽIN

Tato místní měna funguje v obci Ružd'ka a v části Valašska, ve které se místní komunita snaží o aplikaci konceptu tzv. permakultury – alternativní přístup k zemědělství a životnímu prostředí skrze udržitelné pěstování rostlin a chov živočichů (malé vyvýšené záhony, zadržování a využívání dešťové vody, mulčování, řízená rotační pastva). Měna Jožin má napomáhat místním ke směně vypěstovaných a vyrobených produktů a tím zvýšit aplikovatelnost permakultury.

www.permanet.cz/projekty/lets/

ROZLEŤSE V BRNĚ

Tato brněnská místní měna započala svou existenci v roce 2010 a pro využívání pro své fungování online systém Cyclos, který umožňuje registrovat proběhnuté platby. V jednotlivých účtech se pak zobrazuje, zda je člen v plusu (tedy komunitě poskytl více, než kolik ona poskytla jemu) nebo v mínusu (pak je člen dlužen komunitě). Teoreticky by se měl každý člen snažit držet hodnotu svého účtu okolo nuly, neboť hromadit měnu nemá smysl (neexistují úroky) a naopak je vhodné měnu směnit za služby a výrobky co člen potřebuje. Naopak být výrazně v mínusu může vést k tomu, že s ním ostatní lidé zapojení do systému přestanou spolupracovat – toto je umožněno díky transparentnosti každého účtu a viditelnosti historie transakcí.

www.rozletse.cz

BUĎSOB

Platforma Bud' soběstačný (zkráceně Bud'sob) působící na v jižních Čechách a také využívá online systém cyclos a tedy funguje velice podobně jako měna RozLEŤSe.

<http://lets.budsob.cz/>

2 MÍSTNÍ PRODUKTY PRO MÍSTNÍ OBYVATELE

Základem pro udržitelnou lokální ekonomiku by se měla stát podpora obchodování a směny výrobků na místní úrovni. Cílem je zvýšit konkurenceschopnost a soběstačnost lokality. Místní podniky a zemědělci často produkují potraviny a výrobky pro vzdálené obchodní partnery a odběratele – což je nevyhnutelnou součástí zapojení do tržní ekonomiky. S tímto zapojením nicméně vznikají velké proudy zboží a dopravy, které vytvářejí nové výzvy pro lokality z pohledu udržitelnosti. Vzniká anonymita mezi výrobcem a spotřebitelem, ze které těží velké obchodní řetězce v podobě vysokých marží. V ideálním případě by v každé lokalitě měl existovat poskytovatel základního zboží, potravin a služeb, přičemž by toto zboží mělo z této lokality také pocházet a mělo by zde být i spotřebováno. Kromě snižování uhlíkové stopy a energetické náročnosti se nabízí řada výhod jako je podpora konkurenceschopnosti a zaměstnanosti v regionu, snižování závislosti na vnějším prostředí atd.

REGIONÁLNÍ ZNAČKA A PROPAGACE

Značení regionálních produktů odpovídá současnému trendu narůstajících preferencí zákazníků nakupovat bio a místní potraviny. Období, ve kterém se zákazníci nezajímali o to, odkud nabízené zboží pochází, je pomalu nahrazováno obdobím, kdy místo původu zboží je jedním z významných faktorů ovlivňujících rozhodování zákazníků. Je tedy na místě podporovat tento trend skrze viditelné, výrazné a snadno rozpoznatelné označení – aktuálně již existuje regionální označení produktů z Beskyd.

Základem pro podporu místních produktů by mělo být jejich zmapování a vytvoření databáze, která bude shromažďovat informace o těchto výrobcích. Stejně lze podporovat nákup místních produktů bez přehledu o tom, co vlastně území nabízí.

V našich podmínkách již existuje řada regionálních značek a to i na území spadající pod MAS Pobeskydí např. „Beskydy originální produkt“ Nabízí se tedy možnost více tuto značku podporovat a zlepšit zapojení místních výrobců pod tuto značku.

www.regionalni-znacky.cz/beskydy

KOMUNITNĚ PODPOROVANÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Komunitně podporované zemědělství (KPZ) spočívá v dohodě mezi zemědělcem a mezi odběrateli jeho plodin. Těmito odběrateli jsou myšleni především místní lidé a podniky, které se zavážou, že odeberou určité množství plodin za danou cenu. Často si tyto suroviny dokonce předplácení rok dopředu a skládají se na dodatečný příspěvek pro zemědělce, který mu pokryje část nákladů na rozšíření výroby do dalšího roku. Výhodou toho uspořádání je zajištění odbytu pro zemědělce, který se nemusí přizpůsobovat cenovým podmínkám velkoodběratelů. Místní pak získávají kvalitní a čerstvé potraviny, u kterých mají zaručeno, že nemusely cestovat přes polovinu světa. V ČR již existuje přes 20 KPZ.

www.kpzinfo.cz

KOMUNITNÍ POTRAVINY

KomPot představuje spojení slov „komunitní potraviny“ jsou základem názvu sdružení (spolku) KomPot o.s., které působí od roku 2012 v obci Stědokluky u Prahy. Na pozemku o výměře 0,5ha pěstuje na 30 druhů zeleniny. Sdružení má v současnosti více než 35 členů, kteří se dělí o výnosy ze zahrady, které v období od června do listopadu činní až 10kg plodin týdně. Odběratelem se může stát pouze člen sdružení (přijetí je podmíněno jednorázovým poplatkem 4 000 Kč), při odebírání podílu se členové skládají na pokrytí nákladů na chod jejich pěstitelského podniku. Tyto náklady jsou odhadovány na základě rozhodnutí valné hromady, která stanoví jejich výši – například v roce 2014 byl příspěvek dobrovolný a činil v průměru 5 500 Kč s podmínkou, že každý bude dostávat v průměru 6 Kg zeleniny týdně. Sdružení zaměstnává dvě ženy, které se o chod podniku a pěstování zeleniny

starají. Do budoucna sdružení plánuje nákup fóliovníku, aby se prodloužila sezóna. Sdružení také provozuje komunitní zahradu o výměře 1000m².

www.kom-pot.cz

HNUTÍ SLOW FOOD

Hnutí Slow Food představuje protiklad pro již dlouho zažitý koncept fast food. Fast foody obvykle představují jednotky rychlého občerstvení, které jsou globálně rozšířeny. Fast foody jsou charakteristické tím, že poskytují rychle připravené jídlo, které je v jednotlivých pobočkách napříč světem prakticky stejné – jako příklad lze uvést známé řetězce jako McDonald's, KFC, Burger King atd. Jedním z problémů, které tyto globální řetězce přinášejí je unifikování potravin, dochází k monopolizaci výroby potravin a zhoršování postavení drobných výrobců. Obdobný problém pak představují velkoplošné obchodní jednotky a nadnárodní potravinářské koncerny. Hnutí Slow Food jde proti tomuto proudu a snaží se o propagaci místních potravin a místních specialit. Napříč celým světem již má přes sto tisíc členů. Toto hnutí také označuje nálepkou restaurace a prodejce místních potravin. Hnutí Slow Food na svých setkáních představuje jakousi platformu, která podporuje gastronomii a výrobu surovin. Hnutí také poskytuje poradenství v normách a regulacích výroby potravin, které jsou často překážkou pro drobné výrobce.

www.slowfood.cz

JÍDELNA SNŮ

Tento mezinárodní projekt již proběhl v 9 zemích EU a je zaměřen na změnu ve způsobu vaření ve školních jídelnách. Cílem projektu je vést děti k respektu k jídlu a to skrze to, že v těchto zařízeních budou využívány primárně lokální a čerstvé potraviny a to za udržitelné ceny. V „jídelních snů“ by se měly vařit zejména místní recepty, aby se zajistilo udržení místních specialit. Jedním z plánovaných přínosů projektu by mělo být omezení dětské obezity.

www.slowfood.cz/slow-food-projekty

JAPŮ

Žijeme v rychlé době, kdy se na nás denně hrne mnoho úkolů a činností, mnohdy nemáme čas se kvalitně a zdravě najíst, věnovat čas domácí přípravě jídla a studiu vlivu potravin na naše zdraví. Přibývá potravinových alergií na laktózu, lepek, rozšiřuje se diabetes, obezita a poruchy trávení.

Chceme, aby bylo jednoduché jíst zdravě, sami řešíme potřebu rychle a zdravě se stravovat.

Chyběla nám ta správná alternativa, která by splňovala naše náročné požadavky. Pestré jídlo připravené dle principů zdravé výživy, bez zbytečné chemie, cukru, bez pšenice a bez živočišných produktů. Jídlo pro zdraví a pohodu. Víme, že změnu ve stravování nechceme jen my, ale je nás takových více po celé ČR. Rozhodli jsme se chybějící produkt vytvořit. Děláme balená zdravá jídla JAPŮ dle principů

zdravé výživy jako alternativu k rychlému občerstvení. V nabídce máme obilné krémy se semínky slazené ovocem a luštěninovo-obilné saláty se zeleninou a kořením. Začínáme JAPŮ přibližovat lidem. Zavážíme do obchodů se zdravou výživou, do farmářských obchodů, do škol, do firem i domácností. Děláme osvětu o zdravém stravování.

www.japu.cz

ANGUS FARM

Farma rodiny Silovských u Soběsuk je zaměřena na produkci hovězího masa, které dodávají do vlastní restaurace nebo jej prodávají dále ve formě různých masných výrobků. Restaurace Silovských se hlásí k hnutí Slow Food a tak se snaží přednostně využívat místní dodavatele dalších surovin, aby jimi poskytované jídlo bylo co nejvíce lokální.

www.angusfarm.cz

PRODEJ ZE DVORA

Prodej ze dvora je často se používané slovní spojení. Jedná se o označení pro prodej malých množství vlastních produktů z prvovýroby zemědělce přímo spotřebiteli. Nejjednodušší formou je projekt přímo „ze dvora“ zemědělce nebo na tržišti (např. na farmářských trzích) nebo dodáním pro místní maloobchodní prodejny.

http://www.agrovenkov.cz/UserFiles/File/smitalf/prodej_ze_dvora.pdf

BEDÝNKOVÁNÍ

Bedýnkování je systém, při kterém se farmář (nejčastěji zelinář) rozhodne pravidelně zásobovat svými výpěstky v bedýnkách přímo zákazníky. Základem sortimentu bedýnek jsou nejrůznější druhy zeleniny, ale mohou obsahovat i mléčné výrobky, byliny či maso. Jedná se o jeden ze způsobů jak lidem nabídnout přístup k čerstvým a místním plodinám za rozumnou cenu. Tento systém rovněž vytváří základ pro budování vztahu pěstitel a spotřebitel. Zajímavou variantou je sdružování farmářů do sítí bedýnkování, kdy jednotliví farmáři dodávají do bedýnek své produkty i produkty přidružených farmářů. Případem může být přespolní družstvo „Bedýnky z Podřív“

<http://www.bio-info.cz/zpravy/bedynky>

<http://www.bedynky.cz/druzstvo/100/bedynky-z-poodri>

MED S OVOCEM (INSPIRACE Z RUSKÉHO VENKOVA)

Nový produkt konzervace a nakládání ovoce do medu realizovaný v Rusku s cílem poskytnout pracovní příležitosti pro venkovské obyvatelstvo v obci Malý Turysh na Urale. K dispozici je malá továrna, v níž je plánováno vybudovat další zázemí pro rozvoj projektu k zajištění jeho finanční stability. V ruských vesnicích chybí pracovní příležitosti a potýkají se s vysokou mírou nezaměstnanosti. Mladí lidé venkov opouštějí a odcházejí za prací do měst. Starší obyvatelé a sociálně slabší lidé s minimálním důchodem přežívají na vesnicích bez pracovních příležitostí. S regionálním produktem mají lidé sezónní práci při sběru lesních plodů a produkci medu a posezonně práci na zpracování a distribuci tohoto produktu v malé továrně.

BIO-DISTRICT

Je geografickou oblastí, kde se na základě společné dohody farmářů, obyvatel, turistických organizací a veřejné správy realizují principy udržitelného managementu místních zdrojů, založené zejména na ekologické zemědělské produkci a spotřebě (krátké dodavatelské řetězce, využití biozemědělské produkce ve školních jídelnách, propagace regionu skrze biozemědělskou produkci, využívání místních potravin v lokálních restauracích apod.) Bio-district je rovněž lokální sítí přírodních, kulturních a produkčních zdrojů, která je zhodnocována místními aktéry za účelem ochrany životního prostředí, tradic a místních znalostí.

První bio-district byl založen v Itálii a to v oblasti Národního parku Cilento, Vallo di Diano e Alburni v roce 2009. Bio-district zahrnuje 32 obcí, 400 živnostníků, 20 restaurací a 10 turistických zařízení, které využívají místní biozemědělskou produkci. Jednoduše řečeno, tento district je propagován skrze jídlo, ke kterému jsou turisté vedeni například místními bio-trasami nebo při pobytu na místních bio-plážích.

<http://www.biodistretto.net/>

3 REGENERACE A REVITALIZACE BOWNFIELDS

„V krajině, ve které žijeme, pracujeme nebo trávíme volný čas, se nachází místa, která byla kdysi využívána, postupem času však z různých důvodů ztratila svůj původní účel a v důsledku toho o ně stávající nebo noví vlastníci ztratili zájem, přestali o ně pečovat a ponechali je jejich vlastnímu osudu. Tyto objekty a plochy bývají odborně označovány za brownfieldy, bývají různého původu a samy o sobě jsou součástí a nositeli historie i současnosti daného místa a jeho obyvatel. Vzhledem ke svému stavu narušují estetický ráz krajiny a zpravidla působí řadu ekonomických, sociálních i environmentálních problémů. Kromě toho však brownfieldy vyvolávají hlubší otázky o nás samotných, o našem vztahu k hodnotám (nikoli pouze materiálním) a o lehkosti, s jakou se zbavujeme starého a nepoužitelného (obojího často pouze zdánlivě) a vyměňujeme je za nové a snadno dostupné.

Vznik a existence brownfieldů je přirozenou součástí vývoje. Potřeby společnosti, organizací i jednotlivců se mění prakticky nepřetržitě a často velmi náhle a přizpůsobování fyzické infrastruktury těmto změnám je pracné a nákladné, pokud vůbec existuje vůle vlastníků o konkrétní objekty a plochy pečovat. Přirozené tempo a rozsah vzniku brownfieldů byly na českém venkově v průběhu dvacátého století navíc znásobeny závažnými sociálními, ekonomickými a politickými změnami, které přeoraly vlastnickou strukturu a v mnoha případech rozmělnily odpovědnost za stav konkrétních objektů a ploch na všechny a zároveň na nikoho. Paradoxem současnosti je přitom příkrý kontrast značného počtu brownfieldů a vysokého tempa výstavby obytných i komerčních objektů na dosud nezastavěných plochách, způsobující těžko nahraditelné ztráty volné krajiny. Potřeba hledání nového smyslu existence a revitalizace (oživení) brownfieldů je proto v současnosti stále naléhavější, i když se jedná o značně komplikované, nákladné a zpravidla nenávratné investice.

Ačkoli je revitalizace brownfieldů náročná, není neřešitelná, čehož dokladem jsou vzácné, o to však cennější příklady úspěšných projektů. Přestože jejich výchozí situace a s nimi související problémy mohou být diametrálně odlišné, společným znakem každého z nich je pozitivní posedlost jejich iniciátorů, motivovaná vědomím vlastní odpovědnosti za místo, ve kterém působí, byť s podstatou vzniku toho či onoho brownfieldu mají zřídka někdy něco společného. Tato obtížně pochopitelná, leč inspirativní posedlost těmto lidem umožňuje překonávat zdánlivě nepřekonatelné potíže, investovat svůj soukromý čas, úsilí a nezřídka i značné prostředky, aby realizovali to, o čem se ostatní ani neodvážili přemýšlet.“ (Nechtěné dědictví, 2012)

VENKOVSKÁ PODNIKATELSKÁ ZÓNA V TŘANOVICÍCH

„Příběh revitalizace brownfieldu v Třanovicích začal v druhé polovině devadesátých let minulého století narůstajícím znepokojením nad žalostným stavem areálu bývalého státního statku a vysokou nezaměstnaností místních obyvatel. Rozsah a spletitost problémů souvisejících s revitalizací areálu (mnohonásobně převyšujících možnosti obce) přiměla místní aktéry realizovat záměr formou dílčích projektů s podporou vnějších zdrojů: kapitálu a kreativity místních podnikatelů a dotací nejrůznějších institucí. Přes četné peripetie byl areál revitalizován do současné podoby venkovské podnikatelské zóny, ve které našly útočiště desítky malých a středních firem a pracovní místa stovky obyvatel obce a jejího okolí. Nic z toho by se nestalo (podobně jako v nespočtu podobných případů), nebýt zdánlivě nerealizovatelného nápadu, odvahy jej uskutečnit a téměř bezbřehé paličatosti a vynalézavosti.“ (Nechtěné dědictví, 2012)

FLEKKEFJORBANH - ŠLAPACÍ DREZÍNY NA ŽELEZNICI

Je příkladem železnice, která skrze uzavření provozu osobní dopravy, neupadla v zapomnění. Dráha začala být využívána jako vyhlídková trasa pro tzv. šlapací drezíny. Návštěvníkům se tak nabízí unikátní příležitost poznat krásy této technické památky a navíc udělat něco pro své zdraví. Dráha je otevřena od dubna do října a rovněž nabízí služby průvodce. Potenciální uzavření lokální železnice, tak nemusí být pro daný region přítěží, tak jako jsme svědky v případě [Flekkefjordbahn](http://www.visitnorway.com/listings/rail-biking-tour-in-flekkefjord/5395/).

<http://www.visitnorway.com/listings/rail-biking-tour-in-flekkefjord/5395/>

4 INSPIRACE PRO ZEMĚDĚLCE

AGROKRUHY

Agrokruh představuje nový způsob mechanizovaného, ale k plodinám šetrného pěstování. Jedná o pěstování plodin v kruzích (o průměru 18m) bez nutnosti používat chemické přípravky. Hlavním principem je pěstování plodinově různorodých kultur, takže se škůdci a choroby nemají tendenci tolik šířit. Tato metoda je zároveň velice šetrná k půdě a napomáhá k její regeneraci po dlouhých obdobích těžké mechanizace a chemizace. Agrokruhy spočívají v umístění přenositelného ramene jakéhosi mostu do středu kruhu. Tento most se otáčí a pomocí různých násad zabezpečuje mechanické práce jako je okopávání jednotlivých záhonů. Dle pana Šlínského, který tuto metodu zdokonaluje a patří mezi její průkopníky, by se na 2 ha mělo dařit vypěstovat dostatek zeleniny v bio kvalitě pro 60 rodin, přičemž by měl zisk bez problému uživit zemědělce s jeho rodinou. V obci Senca (Slovensko) formou KPZ tuto metodu úspěšně aplikují a pan Šlínský má 60 odběratelů, kteří mu před začátkem sezóny nahlásí, jakou zeleninu chtějí, aby mohl vytvořit osevní plán.

www.ekovesnice.cz/102-agrokruh-pestovani-biozeleniny-pro-celou-osadu.html

FARMA MENŠÍK

Rodina Menšíkových se věnuje chovu krav a produkci mléka od roku 1992. Postupně rozšířili svou činnost o výrobu mléčných výrobků, které prodávají ze dvora. Také jsou zapojeni do přespolního družstva „Bedýnky z Poodří“. Za podpory MAS Pobeskydí v roce 2011 rozšířili svou činnost o ubytovací služby v cestovním ruchu.

www.farma-mensik.cz

FARMA ČELADÉNKA - ZMRZLINA

Existují celé státy, které jsou známé skrze určitou potravinu. V Itálii to jsou nepochybně špagety, v Maďarsku guláš, ve Švýcarsku čokoláda. Existuje také jeden americký stát, který je mezi Američany znám jako stát, kde obyvatelé nejsou obyvateli, ale sýrovými hlavami a kde slovo zmrzlina dostává nový rozměr. Právě stát Wisconsin založil svou image na výrobcích z mléka. A právě zmíněná zmrzlina je zde k dostání přímo u producentů mléka, což v podmínkách Česka není až tak typické. Existuje však několik světlych výjimek, jako je například farma Čeladénka v Čeladné, nabízející nejrůznější výrobky, mj. i zmrzlinu. Protože i samotná strategie MAS Pobeskydí identifikuje diverzifikaci zemědělského podnikání jako jednu z klíčových oblastí podpory, uvádíme zejména tento úspěšný model, kdy farma rozšířila svůj sortiment nabízeného zboží o produkty jako je například zmrzlina, kterou je možno na farmě zakoupit.

5 FINANČNÍ NÁSTROJE NA MÍSTNÍ A REGIONÁLNÍ ÚROVNI

GRANTOVÝ PROGRAM MAS ZLATÁ CESTA

MAS Zlatá cesta získali finanční podporu z Plzeňského kraje a vyhlásila vlastní grantový program na podporu malých projektů nestátních neziskových organizací zaměřených na spolkovou, volnočasovou a sportovní činnost.

<http://www.zlatacesta.cz/grantovy-program.html>

Jedná se o živý dokument, který bude neustále doplňován a oceníme i vaše nápady. Své náměty na doplnění můžete zasílat na adresu MAS Pobeskydí nebo na mail mas@pobeskydi.cz (předmět katalog inspirací a dobré praxe).